

VLA-congres 2024

DE WERELDORDE KANTELT!

RELATIE MET MINIMUMDOELEN

Het congressthema in relatie tot de minimumdoelen ruimtelijk bewustzijn.

Telkens wanneer we de **politieke wereldkaart** bovenhalen, staan in elke graad de generieke minimumdoelen centraal en dus geografische vaardigheden. Deze laatste dien je aan te leren, in te oefenen en vervolgens te evalueren in diverse contexten (bijvoorbeeld 'lezen van thematische kaarten'). Het beheersingsniveau van de vakinhoudelijke minimumdoelen kan zeer divers zijn, het beheersingsniveau van de generieke doelen is steeds toepassen.

Nummer	Gebruik van politieke wereldkaart in minimumdoel	Nummer	Gebruik van politieke wereldkaart in minimumdoel
09.01 A Eerste graad	De leerlingen situeren absoluut en relatief personen, plaatsen en patronen op relevante ruimtelijke schaalniveaus. Beheersingsniveau: toepassen		
09.08 D Tweede graad	De leerlingen situeren absoluut en relatief personen, plaatsen, patronen en processen op relevante ruimtelijke schaalniveaus. Beheersingsniveau: toepassen	09.07 D/A Tweede graad	De leerlingen situeren absoluut en relatief personen, plaatsen, patronen en processen op relevante ruimtelijke schaalniveaus. Beheersingsniveau: toepassen
09.12 D Derde graad	De leerlingen situeren absoluut en relatief personen, plaatsen, patronen en processen op relevante ruimtelijke schaalniveaus. Beheersingsniveau: toepassen	09.11 D/A Derde graad	De leerlingen situeren absoluut en relatief personen, plaatsen, patronen en processen op relevante ruimtelijke schaalniveaus. Beheersingsniveau: toepassen

Binnen de lessen aardrijkskunde integreren we **geopolitiek** vooral binnen de thema's van de **tweede graad** omdat hier de minimumdoelen duidelijk zijn. De tweede graad is een **bruggraad** tussen de twee andere in en werkt op wereldwijde ruimtelijke verbanden. Economische en demografische processen wereldwijd staan centraal in de leerinhouden. Niet alleen het doorgronden van deze processen aan de hand van indicatoren en beïnvloedende factoren maar ook de interactie en de ruimtelijke impact staan centraal. Mondialisering en klimaatverstoring lopen er als een rode draad door.

Nummer	Integratie van geopolitiek in Minimumdoel Doorstroom	Nummer	Integratie van geopolitiek in Minimumdoel Dubbele Finaliteit
09.01	De leerlingen analyseren demografische processen op basis van demografische indicatoren en beïnvloedende factoren.	09.01	De leerlingen beschrijven demografische processen op basis van demografische indicatoren en beïnvloedende factoren.

	Beheersingsniveau: analyseren		Beheersingsniveau: begrijpen
09.02	De leerlingen illustreren de interactie tussen productie en consumptie op mondiale schaal. Beheersingsniveau: begrijpen		
09.03	De leerlingen analyseren factoren die productie en consumptie beïnvloeden aan de hand van voorbeelden uit landbouw, industrie, ontginning van grondstoffen, energieproductie of diensten. Beheersingsniveau: analyseren	09.02	De leerlingen lichten factoren toe die productie en consumptie beïnvloeden aan de hand van voorbeelden uit landbouw, industrie, ontginning van grondstoffen, energieproductie of diensten. Beheersingsniveau: begrijpen
09.04	De leerlingen illustreren de impact van mondialisering op demografische processen en op de ruimtelijke interactie tussen productie en consumptie. Beheersingsniveau: begrijpen	09.03 identiek	De leerlingen illustreren de impact van mondialisering op demografische processen en op de ruimtelijke interactie tussen productie en consumptie. Beheersingsniveau: begrijpen
09.05	De leerlingen analyseren ruimtelijke gevolgen van demografische processen, productie en consumptie. Beheersingsniveau: analyseren	09.04 identiek	De leerlingen analyseren ruimtelijke gevolgen van demografische processen, productie en consumptie. Beheersingsniveau: analyseren
09.09	De leerlingen illustreren de invloed van de persoonlijke en maatschappelijke context van mensen op ruimtelijke beeldvorming. Beheersingsniveau: begrijpen	09.08 identiek	De leerlingen illustreren de invloed van de persoonlijke en maatschappelijke context van mensen op ruimtelijke beeldvorming. Beheersingsniveau: begrijpen

Figuur 1: Mogelijke integratie van geopolitiek in minimumdoelen tweede graad.

In de **derde graad** komt geopolitiek niet expliciet aan bod in de minimumdoelen waardoor integratie minder evident is. Toch is voor 'reflecteren over klimaatmaatregelen' wel degelijk een geopolitieke achtergrond nodig. Je kan mitigatie en adaptatie immers niet los zien van politieke en economische beslissingen want zij sturen de transitieprocessen. Vermits de leraar de regisseur is van zijn/haar lessen, lijkt het ons aangewezen om deze vrijheid te benutten en de geopolitieke diepgang of achtergrond niet te verwaarlozen, ook al wordt deze niet expliciet vermeld in de minimumdoelen of leerplannen.

Nummer	Minimumdoel Doorstroom	Nummer	Minimumdoel Dubbele Finaliteit
09.08	De leerlingen reflecteren over mogelijke maatregelen met betrekking tot klimaatverandering. Beheersingsniveau: evalueren	09.07 identiek	De leerlingen reflecteren over mogelijke maatregelen met betrekking tot klimaatverandering. Beheersingsniveau: evalueren

Voor de **eerste graad** blijft de integratie van het geopolitieke kader echter beperkt tot het integreren van actualiteit in de behandelde thema's en het terugkoppelen naar de leefwereld van de leerlingen.

Nummer	Integratie van geopolitiek in Minimumdoel A-stroom	Nummer	Integratie van geopolitiek in Minimumdoel B-stroom
09.06	De leerlingen analyseren gevolgen van veranderingen in landschappen voor de mens en voor zijn leefomgeving. Beheersingsniveau: analyseren	09.04	De leerlingen illustreren dat landschappen veranderen onder invloed van natuurlijke oorzaken en menselijke ingrepen. Beheersingsniveau:

Aardrijkskunde als synthesevak.

Binnen ruimtelijk bewustzijn zit een duidelijke klimaatleerlijn. De leerinhouden zijn grotendeels geografische inhouden. De impact van menselijke activiteiten heeft immers impact op een wereldomvattend fysisch verschijnsel dat op zijn beurt menselijke activiteiten op diverse manieren beïnvloedt.

We plaatsen in onderstaande tabel per graad de voor deze vakinhoudelijke leerlijn relevante minimumdoelen onder elkaar.

		Minimumdoel ruimtelijk bewustzijn
Eerste graad	9.5	De leerlingen illustreren dat landschappen evolueren onder invloed van fysisch- en sociaal-geografische veranderingen.
	9.6	De leerlingen onderzoeken ruimtelijke effecten van veranderingen in landschappen op de mens en zijn leefomgeving.
Tweede graad	09.06 D 09.05 D/A	De leerlingen analyseren oorzaken en gevolgen van het versterkt broeikaseffect.
	09.05 D 09.04 D/A	De leerlingen analyseren ruimtelijke gevolgen van demografische processen, productie en consumptie.
Derde graad	09.07 D	De leerlingen verklaren klimaatveranderingen vanuit geologisch perspectief
	09.08 D 09.08 D/A	De leerlingen reflecteren over mogelijke maatregelen met betrekking tot klimaatverandering.

Het klimaatthema loopt mooi doorheen het centrale inhoudelijke thema van de opeenvolgende graden. In de eerste graad staat klimaatverstoring in relatie met zichtbare veranderingen in landschappen. De tweede graad is essentieel omdat het vanuit systeemdenken oorzaken en gevolgen koppelt. Tenslotte zal in de derde graad vanuit deze opgebouwde leerinhouden gereflecteerd worden over mogelijke maatregelen, zowel op lokale als op globale schaal. Dit hoge beheersingsniveau van de evaluatie in de derde graad houdt zeker integratie van kennis, eigen leefwereld en geopolitiek, in. Hierdoor kunnen we dit thema nooit als stoffige kennis aanbrengeen.

Ook de relatie tussen ruimtelijk bewustzijn en **burgerschap** is vrij groot en vooral het generieke minimumdoel 07.04 kan je doeltreffend integreren in de aardrijkskundeles en dit in alle graden.

Nummer	Minimumdoel burgerschap in drie graden
07.04	De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Ook kunnen op eenvoudige manier **generieke STEM-doelen**, sleutelcompetentie 6, geïntegreerd worden. De STEM-doelen hebben vooral een impact op de werkvorm. Belangrijk is om de "maatschappelijke uitdagingen" met ruimtelijke impact expliciet als aardrijkskunde thema's te benoemen.

STEM-minimumdoelen - Doorstroom en dubbele finaliteit	
06.53	De leerlingen analyseren de wisselwerking tussen wetenschappen, technologie, wiskunde en de maatschappij aan de hand van maatschappelijke uitdagingen.
06.52	

	De leerlingen voeren onderzoek aan de hand van een wetenschappelijke methode om kennis te ontwikkelen en om vragen te beantwoorden
--	---

Uiteraard kunnen zowel de Burgerschapsdoelen als STEM-doelen in andere maatschappelijke uitdagingen worden ingezet. We moeten ons, als leraren aardrijkskunde, goed realiseren dat we meer lesuren nodig hebben om de werkvormen 'onderzoek uitvoeren', 'constructief in dialoog gaan' met leerlingen op te zetten. Vakoverschrijdend werken kan een oplossing bieden maar het zichtbaar houden van de geografische leerinhouden en ze te expliciteren is dan de uitdaging.

VLA-Congresteam, dec 2023.